

УДК 35.071

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.4.17>

СКОРИК Ю.С.

ПРИНЦИП НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ НА ШЛЯХУ НАБЛИЖЕННЯ УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄС

THE PRINCIPLE OF GOOD GOVERNANCE ON UKRAINE'S PATH TO APPROXIMATION TO EU STANDARDS

Зосереджено увагу на аналізі принципу належного врядування як одного з основних елементів процесу наближення України до стандартів Європейського Союзу. Розкрито зміст і нормативно-правові засади зазначеного принципу, його роль у реформуванні системи державного управління України. Особлива увага приділена нормативно-правовим засадам належного врядування, його впровадженню у процесах реформування публічного управління та забезпечення верховенства права. Досліджено європейський досвід застосування принципу належного врядування, зокрема у контексті забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності управлінських рішень та практика судових інституцій європейського врядування. Проаналізовано основні виклики, з якими стикається Україна на шляху імплементації європейських стандартів. Сформульовано основні проблеми, включаючи проблеми інституційної спроможності, корупційні ризики, недостатню прозорість адміністративних процесів. Окремий розділ статті присвячений практичним кейсам, які відіграють критично важливу роль у закріпленні принципу належного врядування. Розглянуто низку знакових рішень Європейського суду справедливості та Європейського суду з прав людини, які формують правові стандарти щодо незалежності судової системи, прозорості державного управління та підзвітності органів влади. Особливий акцент зроблено на викликах та особливостях запровадження належного врядування в умовах воєнного стану. Визначено, що в умовах кризи, такі елементи як прозорість, підзвітність та ефективності управління набувають ще більшого значення, оскільки забезпечують стійкість державних інституцій, сприяють зміцненню соціальної довіри та міжнародної підтримки України.

Ключові слова: *належне врядування, Європейський Союз (стандарти ЄС), реформування державного/публічного управління, верховенство права, прозорість та підзвітність.*

The article is focused on the analysis of the principle of Good Governance as one of the main elements of the process of approaching Ukraine to the standards of the European Union. The content and legal principles of the said principle, its role in the reform of the state administration system of Ukraine are revealed in the work. Particular attention is paid to the normative legal basis of proper governance, its implementation in the processes of reforming public administration and ensuring the rule of law. The European experience of applying the principle of proper governance has been investigated, in particular in the context of ensuring the transparency, accountability and effectiveness of management decisions and the practice of European Governance Judicial Institutions. The main challenges faced by Ukraine in the implementation of European standards are analyzed. The main problems are formulated, including problems of institutional capacity, corruption risks, lack of transparency of administrative processes. A separate section of the article is devoted to practical cases that play a critical role in consolidating the principle of proper governance. A number of significant decisions of the European Court of Justice and the European Court of Human Rights, which form legal standards

for the independence of the judicial system, transparency of public administration and accountability of the authorities, are considered. Particular emphasis is placed on the challenges and peculiarities of the introduction of proper governance in the conditions of martial law. It is determined that in crisis, elements such as transparency, accountability and efficiency of management are even more important because they ensure the sustainability of state institutions, contribute to the strengthening of social trust and international support of Ukraine.

Keywords: Good governance, European Union (EU standards), public administration reform, rule of law, transparency and accountability.

Методологічна основа статті базується на комплексному підході, що поєднує загальнонаукові та спеціальні методи. Використання міждисциплінарного підходу дозволяє всебічно проаналізувати принципи належного врядування. У статті використовується компаративний метод, що дає змогу здійснити порівняльний аналіз європейських практик належного врядування. Такий метод дозволяє виявити подібності, відмінності, а також визначити виклики та перспективи адаптації відповідних стандартів. Також використано системний підхід, який забезпечує дослідження принципу належного врядування як багатовимірного явища. Крім того, застосовано метод структурно-функціонального аналізу, що дозволяє оцінити роль окремих інституцій та механізмів у реалізації принципу належного врядування в Україні та ЄС. Сукупність застосованих методів дозволяє комплексно оцінити впровадження стандартів належного врядування в Україні у контексті євроінтеграції та визначити основні проблеми.

Ключові слова: належне врядування, стандарти, стандарти ЄС, публічне управління, реформи, євроінтеграція, прозорість, підзвітність, верховенство права.

Метою статті є комплексне дослідження принципу належного врядування як системоутворюючого чинника процесу євроінтеграції України, враховуючи його нормативне наповнення та інституційну реалізацію. У межах поставленої мети – здійснення міждисциплінарного аналізу імплементації належного врядування в контексті реформації публічної влади України на шляху адаптації законодавства до європейських стандартів. Особливу увагу приділено виявленню структурних бар'єрів, що перешкоджають повноцінному закріпленню принципу в національному правопорядку та налагодженню специфіки його реалізації в умовах воєнного стану. Наукова новизна статті полягає у визначенні ролі належного врядування як елементу інституційної стійкості публічної влади в умовах кризової трансформації, а також у висвітленні українського досвіду реалізації принципу, як унікального прикладу адаптації стандартів ЄС в умовах війни.

Викладення основного матеріалу. На виконання рішень III-го Варшавського саміту голів урядів та керівників держав-членів Ради Європи Центром експертизи та реформування місцевого самоврядування РЕ було розроблено Європейську Стратегію інновацій та доброго (належного) врядування на місцевому рівні, що була затверджена Комітетом Міністрів РЕ у 2008 році. У Стратегії були визначені такі дванадцять складових принципів належного врядування: чесне проведення виборів, зворотний зв'язок, чутливість, ефективність та результативність, відкритість і прозорість, верховенство права, етична поведінка, компетентність і спроможність, інноваційність та відкритість до змін, сталий розвиток та стратегічна орієнтація, раціональне управління фінансами, права людини, культурне різноманіття та соціальна згуртованість та підзвітність [1]. Зазначені елементи належного врядування допомагають країнам у адаптації до стандартів ЄС, оскільки впроваджують ключові засади, що відповідають критеріям Союзу. Імплементуючи такі принципи, у своє законодавство, країни створюють прозоре середовище для взаємодії громадян та уряду, що в свою чергу підвищує довіру з боку міжнародних партнерів. Запровадження належного врядування є важливою умовою для успішної інтеграції, воно відкриває доступ до програм фінансової та технічної підтримки з боку ЄС, сприяючи економічному розвитку. Практична реалізація принципу належного врядування досить складний процес, який вимагає вирішення наявних системних проблем. Адаптація національного законодавства до стандартів ЄС стає легшою, коли діють принципи верховенства права, підзвітності та прозорості. Good governance допомагає забезпечити ефективне дотримання основоположних принципів, що закріплені регламентами та директивами ЄС, що є вимогою для країн, що прагнуть інтеграції.

Дотримання належного врядування стало невід'ємною частиною реалізації заданих стандартів, оскільки залучення громадян та організацій громадянського суспільства до прийняття рішень підвищило рівень довіри до інституцій Європейського Союзу. Стандарти Європейського Союзу охоплюють широкий спектр сфер та відіграють важливу роль у забезпеченні якості життя,

безпеки та стабільності для громадян. Вони регулюють ключові напрямки: захист прав людини, охорона довкілля, харчова безпека, трудові права, стандарти якості продукції, енергетична ефективність та цифрова безпека. Перелік таких стандартів містить у собі пріоритет прав людини, фінансову стабільність, з дотриманням певних фінансових показників, єдиний ринок, забезпечення умов чесної конкуренції та адаптацію законодавства до загальноєвропейських норм [2].

Процеси реформування допомогли законодавчій базі ЄС стати більш адаптивним до змін та посилили соціальну згуртованість, що зміцнило позиції Союзу на міжнародній арені. Вдосконалення управлінських процесів шляхом запровадження належного врядування, як принципу, забезпечує більш узгоджене та оперативне прийняття як внутрішніх рішень, так і зонішньо-політичних. Вказані норми встановлюють загальні вимоги до переліку систем країн, як-от економічної, політичної, соціальної та правової, що прагнуть інтеграції або є учасниками ЄС, вони є важливими не лише для внутрішньої гармонізації у процесі інтеграції, але й для забезпечення ефективного функціонування внутрішніх процесів держави. Ключові стандарти для держав ЄС, встановлені в **Європейській конвенції про захист прав людини** та інших багатосторонніх міжнародних договорах. Їхнє дотримання забезпечують **Європейський суд з прав людини**, **Суд Європейського союзу** та інші міжнародні контролюючі органи, приписи яких обов'язкові і для України, і держав ЄС [3].

Суд Європейського Союзу відіграє ключову роль у розробці стандартів Європейського Союзу шляхом тлумачення та застосування норм права Союзу. Аналіз судової практики дозволяє виокремити декілька ключових аспектів, що демонструють дотримання таких стандартів: у рішенні по справі Technische Universitat Munchen (C-269/90) суд ЄС наголосив, що адміністративні органи зобов'язані діяти справедливо, неупереджено та мотивувати свої рішення, демонструючи право на належне адміністрування та неупередженість державних органів [4]. Ще одним показовим прикладом дотримання такого права є рішення у справі HN проти Австрії (C-604/12), де суд підкреслив, що державні органи мають забезпечити ефективний розгляд звернень громадян та не допускати бюрократичної тяганини [5]. У рішенні справи C-896/19 Repubblica v|Prim Ministru (ECLI:EU:2021:311) Суд визнав, що принципи належного врядування та верховенства права вимагають незалежності судової системи, а процедура призначення суддів має відповідати стандартам прозорості та відсутності політичного [6].

Європейський суд з прав людини також неодноразово розглядав питання, пов'язані з забезпеченням прав на ефективне управління та справедливий розгляд справ, а у рішенні по справі Beyeler vs Italy 2000 року суд встановив, що адміністративні процедури повинні бути передбачуваними та відповідати вимогам правової визначеності [7]. Справа Tarsasag a Szabadsagjogokert vs Hungary демонструє обов'язок держави діяти прозоро – суд визнав, що обмеження доступу інформації про діяльність державних органів є порушенням свободи вираження поглядів, а у рішенні по справі Matczynski v. Poland 2020 року ЄСПЛ наголосив, що будь-які обмеження на громадські обговорення або державні органи повинні бути пропорційними та відповідати законним цілям, ти самим захищає право на участь громадян у прийнятті рішень [8, 9].

Для ефективного реалізації принципу належного врядування необхідно звернутися до найкращих практик країн-членів Європейського Союзу: демонстративним прикладом забезпечення прозорості діяльності державних органів виступає дія «Принципу публічності» у Швеції. Він надає громадянам право доступу до будь-яких державних документів, за винятком конфіденційних, а отже, громадяни мають можливість контролювати діяльність уряду, що знижує ризики корупції та підвищує довіру до владних інституцій [10]. У Німеччині функціонує система регулярного моніторингу діяльності державних органів, що здійснюється незалежними організаціями. Таким чином, контроль ефективного використання бюджетних коштів підіймає рівень довіри до інституцій, завдяки таким складовим належного врядування, як прозорість та підзвітність [11]. Натомість у Нідерландах існує практика щорічного публічного звітування органів державної влади перед громадянськістю – це регулюється законами, що визначають фінансову підзвітність: такі звіти містять докладну інформацію про видатки та результатами діяльності щодо розподілу коштів, порівняння планових та фактичних показників витрат, оцінку ефективності використання бюджетних коштів, а отже, діяльність державних органів набуває ознак прозорості та підзвітності, а у результаті сприяє зміцненню довіри громади до державного управління. Досвід впровадження та наявні механізми належного врядування країн Європейського Союзу демонструє, що належне врядування є насамперед ключовим чинником сталого розвитку та підвищення довіри громадян до державних інституцій. Україна, взявши курс на євроінтеграцію, зобов'язалася імплементувати ці підходи у власну систему врядування. Важливим етапом цього процесу стало

приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ЄС, а також адаптація європейських механізмів контролю та оцінки ефективності управління. Водночас, запровадження принципу належного врядування в Україні стикається з низкою викликів, зумовлених як інституційними, так і соціальними факторами. Слід наголосити, що принципи належного врядування не отримали системне втілення в чинному законодавстві України. Водночас, такі принципи знайшли відображення через засади організації та здійснення публічної влади в Україні [12].

Розглянемо, яким чином відбувається цей процес та які перешкоди необхідно подолати на шляху до відповідності європейським стандартам України. Однією з головних перепон на шляху наближення до стандартів ЄС є корупція: згідно з даними міжнародної організації Transparency International, Україна займає нижні позиції у рейтингу «Індекс сприйняття корупції», що свідчить про необхідність радикальних реформ у цій сфері [13]. У рамках боротьби з корупцією було створено антикорупційні органи, такі як Національне антикорупційне бюро України та Національне агентство з питань запобігання корупції. Діяльність таких органів спрямована на виявлення та запобігання корупційних правопорушень на державному рівні. Для підтримки їх роботи та вдосконалення правової бази було ухвалено низку нормативних актів, серед яких ключовим є Закон України «Про запобігання корупції» – цей закон передбачає впровадження механізмів для забезпечення прозорості та зобов'язує подавати публічні декларації про майно, доходи та фінансові зобов'язання вичерпний перелік посадовців. Завдяки цьому закону громадяни та громадські організації мають змогу контролювати фінансову діяльність державних службовців, а також закон врегульовує питання конфлікту інтересів, встановлюючи чіткі правила для посадовців, аби запобігти ситуаціям, коли особисті інтереси можуть вплинути на виконання службових обов'язків. Вживані заходи є важливими для побудови більш прозорої системи управління, для забезпечення підтримки міжнародних партнерів, які активно допомагають Україні в реалізації стандартів Європейського Союзу у сфері антикорупційної діяльності. Варто окремо зазначити, що з початком широкомасштабного вторгнення був закритий Реєстр декларацій Національного агентства запобігання корупції, але після відновлення його роботи суб'єкти декларування у встановлені строки мали подати декларації за 2021–2022 роки, а отже, декларанти надали повний обсяг даних згідно Закону, що досить важливо для превентивного механізму запобігання корупції. Розглядаючи такий механізм на практиці, з боку суспільства, важливо зазначити, що існує можливість моніторингу відповідності способу життя публічних службовців їх заробітним платам, не порушуючи кордонів конфіденційності, що вкрай важливо для довіри суспільства. Досить знаковим є розвиток законодавчої ситуації у 2025 році, пов'язаний зі спробами перегляду інституційної незалежності Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої Антикорупційної прокуратури. Новими законопроектами пропонувалося передати частину функціоналу щодо контролю за діяльністю НАБУ та САП до органів виконавчої влади, що прямо суперечить базовим європейським стандартам незалежності антикорупційних органів, закріпленим у практиці GRECO, Венеційської комісії та директивах Європейського Союзу. Оприлюднення вказаних законопроектів викликало стурбованість усіх верств населення – і не дарма, оскільки згадані ініціативи можуть поставити під загрозу подальшу інтеграцію України до ЄС, адже незалежність НАБУ та САП є однією з ключових вимог Європейської комісії у межах імплементації рекомендацій щодо початку переговорів про членство. Під тиском суспільства та з урахуванням зовнішньополітичної ситуації, ініціатори законодавчих змін відкликали відповідні законопроекти, а вже у липні 2025 року було внесено нову редакцію, яка скасувала раніше запропоновані положення. Таким чином, статус НАБУ та САП як незалежних органів було фактично збережено, а ризик підпорядкування їх політичному впливу – нейтралізовано. Цей випадок став тестом на стійкість принципів належного врядування в умовах політичної турбулентності та воєнного стану.

У контексті належного врядування варто приділити аспекту підзвітності, оскільки він є одним із дієвих механізмів запобігання корупції. Підзвітність означає можливість перевірки діяльності всіх без винятку органів публічного адміністрування з метою захисту суспільних інтересів.[14] Цей аспект допомагає створити умови для прозорої та ефективної роботи державних органів, де службовці несуть відповідальність за свої дії перед громадянами. Завдяки підзвітності зменшується ризик зловживання повноваженнями та владою, адже кожний крок посадовця підлягає оцінці: громадяни мають можливість перевіряти на що спрямовані державні кошти та обґрунтованість використання бюджету держави. Окремо підзвітність є підділєю 16.6 «Створення ефективних, підзвітних та прозорих установ на всіх рівнях» з-поміж 17 цілей Сталого Розвитку ООН (далі ЦСР) [15]. У сучасному дискурсі публічного управління підзвітність дедалі частіше трактується не лише як обов'язок органів влади звітувати про результати своєї діяльності, а як

комплексна інституційна гарантія транспарентності, відкритості та юридичної відповідальності, що формується в межах політико-правової парадигми сталого розвитку. Її нормативне закріплення в ЦСР слугує не лише декларативною ціллю, а й каталізатором трансформацій управлінських практик у напрямі посилення демократичної легітимності та ефективності функціонування державних інституцій. Підзвітність у цьому аспекті набуває функціонального навантаження, перетворюючись на системний механізм інституціоналізації належного врядування, що забезпечує горизонтальну й вертикальну відповідальність суб'єктів публічної влади перед суспільством та правовою державою. В українській парадигмі принцип підзвітності застосовується у межах підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування. Закони України «Про місцеве самоврядування», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про службу в органах місцевого самоврядування» регламентують ідею підзвітності як вихідний принцип діяльності органів публічного управління. Втім, проблемою застосування такого принципу є надмірна формальність, так званої звітності, або взагалі її відсутність, через відсутність чітких вимог до звітності та напрацьованого механізму її публікації [16].

Наступною є категорія прозорості, яка передбачає, що діяльність органу публічної влади має буквально проглядатись наскрізь, здебільшого її розуміють як наявність у громадян права доступу до офіційних документів [17]. У рамках гармонізації українського законодавства до стандартів ЄС прозорості та підзвітності, були ухвалені Закон України «Про доступ до публічної інформації», що забезпечує право громадян на отримання інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, окрім випадків, коли ця інформація становить державну чи комерційну таємницю та Закон України «Про медіа», який визначає обов'язок медіа розкривати інформацію про власників, фінансування та структуру власності, а також забезпечувати відкритість та прозорість своєї діяльності. *Нині прозорість* діяльності державних органів в Україні залишається недостатньою. Незважаючи на прогрес та наявні результати проведених реформ у цій сфері, більшість громадян стикається з труднощами доступу до інформації.

Фундаментальною засадою належного врядування та базовою вимогою стандартів Європейського Союзу є верховенство права. Стаття 2 Договору про Європейський Союз визначає верховенство права, як одну з основних цінностей ЄС [18]. Його впровадження в Україні відображає не лише прагнення до гармонізації законодавства із стандартами ЄС, а й необхідність системної трансформації правової системи, спрямованої на забезпечення стабільності, прозорості та демократичності управління. У національній судовій практиці України спостерігається зростання кількості справ, пов'язаних із принципом належного врядування. У рішенні Верховного Суду України від 14 квітня 2021 року у справі № 9901/12/21 було встановлено, що непрозорі процедури прийняття управлінських рішень суперечать принципу правової визначеності [19]. Суд наголосив, що органи державної влади повинні діяти відкрито, з урахуванням інтересів громадян та міжнародних стандартів належного врядування.

Український досвід дотримання таких стандартів під час воєнного стану є унікальним. Зокрема, критично важливими для довіри громадян є прозорість та підзвітність управління в управлінні оборонними ресурсами. Уряд України, відповідно до європейських стандартів, забезпечує відкритість бюджетних витрат на потреби оборони та гуманітарної допомоги за допомогою електронної платформи ProZorro. Хоча така ініціатива, як створення такої платформи, сприяють прозорості державного управління, все ще існує потреба у подальшій автоматизації процесів для зменшення людського фактору та корупційних ризиків. Захист цивільного населення під час війни становить особливий акцент на такому аспекті, як інклюзивність. Європейські стандарти вимагають врахування потреб усіх соціальних груп, враховуючи вразливі категорії. В Україні ці принципи реалізуються шляхом створення програми підтримки внутрішньо переміщених осіб, розвиток соціальних потреб, зокрема безоплатна дистанційна психологічна допомога, навіть у зонах активних бойових дій. Особлива увага до захисту прав людини, ефективного управління оборонними ресурсами та підтримка соціально вразливих груп свідчать про прагнення країни поєднувати оперативність дій із відповідальністю перед громадянами та міжнародною спільнотою. Незважаючи на складні обставини, Україна залишається відданою дотриманню прав людини та міжнародного гуманітарного права, що є ключовими принципами ЄС. Уряд працює над тим, щоб гарантувати юридичну відповідальність за військові злочини та забезпечити доступ постраждалих громадян до правосуддя, модернізуючи систему правосуддя.

Реформи, у контексті принципу належного врядування, важливі для України не тільки на шляху наближення до стандартів ЄС, а й для розвитку країни, як демократичної держави. Проведені та заплановані реформи створюють умови для покращення якості життя громадян та зміцнення демократичних інститутів. Український досвід «воєнної» євроінтеграції має унікальний характер. Воєнний стан в Україні зумовив необхідність змін у державному управлінні: у фокусі уряду перебувають питання оборони, безпеки та захисту цивільного населення та критичної інфраструктури. Україна демонструє, що навіть під час війни принципи належного врядування можуть бути адаптовані до надзвичайних умов, при цьому забезпечуючи відповідність європейським стандартам.

Висновки. Реалізація принципу належного врядування є не лише необхідною умовою для ефективного функціонування системи публічної влади, а й ключовим чинником євроінтеграції України. У процесі реформування державного управління зазначений принцип поступово трансформується із загального нормативно-ціннісного орієнтиру в правову практику, що зумовлює перегляд усталених управлінських підходів на вказаних засадах.

Комплексне дослідження змісту, джерел та практики застосування принципу належного врядування дає змогу зробити наступні висновки:

1. Належне врядування має багаторівневу структуру та уніфікований характер, що дозволяє використовувати його як методологічний інструмент для діагностики «якісного» стану публічного адміністрування. Європейський досвід, розглянутий у статті демонструє, що дотримання формату врядування, як належного, забезпечує підвищення довіри до владних інституцій та сталий розвиток демократичної легітимності влади.

2. Європейські стандарти дають можливість забезпечити високий рівень управління. Реформи спрямовані на досягнення стандартів ЄС, а саме підвищення прозорості, зниження корупційних ризиків та модернізацію державного управління відіграють ключову роль у цьому процесі, вони є вважливими для перспективи гармонізації державного управління з практиками Європейського Союзу та формування основи для сталого розвитку.

3. Забезпечення відповідності принципу належного врядування стандартам ЄС є не лише технічним завданням, а й обов'язком держави перед своїми громадянами. Його практична реалізація дозволить Україні не лише зміцнити свої позиції на шляху до членства в Європейському Союзі та наблизитися до стандартів ЄС, але й стати прикладом успішної демократичної трансформації для інших країн. Принцип належного врядування, у даному випадку, слід розглядати як стратегічний інструмент забезпечення стійкого розвитку, національної безпеки та інтеграції України у європейський простір. Фактичне запровадження принципу належного врядування є важливим чинником для створення стабільної та демократичної держави, що орієнтована на забезпечення добробуту своїм громадян, а також сприяє формуванню прозорих, підзвітних та ефективних інститутів державного управління, що забезпечують верховенство права, пріоритет прав людини, демократичну участь та інклюзивність у процесах ухвалення рішень. На сучасному етапі Україна демонструє прогрес у впровадженні ключових елементів належного врядування та готовність до подальших реформ, задля подолання системних викликів, таких як низький рівень соціальної довіри, наявність корупційних ризиків, недостатній рівень інституційної спроможності.

4. Український досвід – це унікальний приклад для держав, які опиняються перед викликами кризових ситуацій, демонструючи, що досягнення стандартів Європейського Союзу шляхом реалізації принципу належного врядування залишається ефективним механізмом забезпечення стабільності та міжнародної підтримки у найскладніших умовах.

Інституціональний аналіз та системно-функціональний підхід дозволяють встановити, що для забезпечення реальної дії принципу належного врядування в Україні необхідно:

– Забезпечити повноцінну імплементацію відповідних стандартів у національне законодавство шляхом його організації з *aquí Communautaire*;

– Реформувати механізми зовнішнього та внутрішнього моніторингу діяльності органів публічної влади;

– Посилити практичну реалізацію підзвітності та прозорості, у тому числі й шляхом цифровізації публічних сервісів.

– Враховуючи вищевикладене, принцип належного врядування в українських реаліях набуває особливого значення, як інструмент трансформації моделі держави.

Список використаних джерел:

1. Council of Europe. Strategy for Innovation and Good Governance at Local Level. 2008. URL: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>.
2. Європейська комісія. Загальні принципи права ЄС. URL: https://commission.europa.eu/index_en.
3. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. Ратифікована Україною 17 липня 1997 р.
4. Суд Європейського Союзу. Рішення у справі C-269/90 Technische Universität München проти Hauptzollamt München-Mitte, ECLI:EU:C:1991:438.
5. Суд Європейського Союзу. Рішення у справі C-604/12 HN v. Minister for Justice, Equality and Law Reform and Others, ECLI:EU:C:2014:302.
6. Суд Європейського Союзу. Рішення у справі C-896/19 Repubblica v. Il-Prim Ministru, ECLI:EU:C:2021:311.
7. Європейський суд з прав людини. Рішення у справі Beyeler v. Italy, № 33202/96, 5 січня 2000 р.
8. Європейський суд з прав людини. Рішення у справі Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary, № 37374/05, 14 квітня 2009 р.
9. Європейський суд з прав людини. Рішення у справі Matczynski v. Poland, № 32794/17, 15 жовтня 2020 р.
10. Public Access to Official Documents Act (Offentlighetsprincipen), Швеція, 2009.
11. Federal Audit Office (Bundesrechnungshof), Німеччина. Annual Reports. URL: <https://www.bundesrechnungshof.de>.
12. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
13. Transparency International. Corruption Perceptions Index 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index>.
14. ООН. Цілі сталого розвитку. Підціль 16.6. URL: <https://sdgs.un.org/goals/goal16>.
15. United Nations. The 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
16. Ткачук О. В. Підзвітність як чинник ефективності публічного управління // Електронне наукове видання «Право і безпека». – 2022. – № 2(85). – С. 24–31. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13185/1/2.pdf>.
17. Горбата Л. П. Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 3. – С. 125–130.
18. Договір про Європейський Союз (Maastricht Treaty), Стаття 2. Офіційний вісник ЄС. 2012/C 326/01.
19. Верховний Суд України. Постанова від 14.04.2021 у справі № 9901/12/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

References:

1. Bundesrechnungshof. (n.d.). Annual reports. <https://www.bundesrechnungshof.de>
2. Council of Europe. (1950, November 4). European Convention on Human Rights. Ratified by Ukraine July 17, 1997.
3. Council of Europe. (2008). Strategy for innovation and good governance at local level. <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles>
4. Court of Justice of the European Union. (1991, November 21). Technische Universität München v. Hauptzollamt München-Mitte (Case C-269/90), ECLI:EU:C:1991:438.
5. Court of Justice of the European Union. (2014, May 8). HN v. Minister for Justice, Equality and Law Reform and Others (Case C-604/12), ECLI:EU:C:2014:302.
6. Court of Justice of the European Union. (2021, April 20). Repubblica v. Il-Prim Ministru (Case C-896/19), ECLI:EU:C:2021:311.
7. European Commission. (n.d.). General principles of EU law. https://commission.europa.eu/index_en
8. European Court of Human Rights. (2000, January 5). Beyeler v. Italy (No. 33202/96).
9. European Court of Human Rights. (2009, April 14). Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary (No. 37374/05).

10. European Court of Human Rights. (2020, October 15). *Matczynski v. Poland* (No. 32794/17).
11. European Union. (2012). Treaty on European Union (Maastricht Treaty), Article 2. *Official Journal of the European Union*, 2012/C 326/01.
12. Горбата, Л. П. (2018). Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*, 3, 125–130.
13. Sweden. (2009). Public Access to Official Documents Act (Offentlighetsprincipen).
14. Ткачук, О. В. (2022). Підзвітність як чинник ефективності публічного управління. *Право і безпека*, 2(85), 24–31. <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13185/1/2.pdf>
15. Transparency International. (2023). Corruption perceptions index 2023. <https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index>
16. United Nations. (2015). The 2030 agenda for sustainable development. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
17. United Nations. (n.d.). Sustainable Development Goal 16.6. <https://sdgs.un.org/goals/goal16>
18. Верховна Рада України. (1996, 28 червня). Конституція України (Закон № 254к/96-ВР). *Відомості Верховної Ради України*, (30), ст. 141.
19. Верховний Суд України. (2021, 14 квітня). Постанова у справі № 9901/12/21. <https://reyestr.court.gov.ua>